

hamboorg.city

Типи шкіл в Німеччині — від Grundschule до Abitur

Огляд різних форм шкіл у німецькій системі освіти: від початкової школи до випускного іспиту.

Deutsche Begriffe: Schulformen | Grundschule | Gymnasium | Realschule | Hauptschule | Gesamtschule | Abitur

Німецька система освіти — загальний огляд

Німецька система освіти **організована на федеральній основі** — тобто кожна з 16 земель має власні закони про освіту. Тим не менше існує спільна **базова структура**, яка застосовується по всій Німеччині.

Етапи освіти

Етап	Вік	Клас	Тривалість
Дитячий садок	0–6 років	-	Добровільно
Grundschule	6–10 років	1-4 (Берлін/Бранденбург: 1-6)	4 роки
Середня школа	10–16/18 років	5-10/12/13	5–9 років
Професійна підготовка / Університет	від 16/18 років	-	2-5+ років

Grundschule (класи 1-4)

Усі діти **разом** ходять до початкової школи. Тут закладаються **основи**:

- **Читання, письмо, арифметика**

- **Загальні знання** (природа, суспільство, технологія)
- **Фізична культура, мистецтво, музика**
- **Релігія або етика**
- Перша **іноземна мова** (зазвичай англійська з класу 3)

Оцінювання

- **Класи 1-2:** У більшості земель **немає оцінок**, замість цього — письмові характеристики
- **3 класу 3:** Оцінки від 1 (дуже добре) до 6 (незадовільно)

Рекомендація переходу

Наприкінці початкової школи (клас 4) школа видає **рекомендацію** щодо вибору середньої школи:

- **Gymnasium** — для талановитих учнів (оцінки 1-2)
- **Realschule** — для учнів середніх здібностей (оцінки 2-3)
- **Hauptschule / Gesamtschule** — для всіх інших

Важливо: У більшості земель рекомендація **не є обов'язковою** — батьки можуть вільно обирати. У **Баварії та Бранденбурзі** вона є обов'язковою (з пробним навчанням як альтернатива).

Типи середніх шкіл

Gymnasium (класи 5-12/13)

Gymnasium — це **академічний шлях** до Abitur (атестату зрілості):

- **Тривалість:** 8 років (G8) або 9 років (G9) — залежить від землі
- **Диплом: Abitur** (загальний атестат про середню освіту) — дає право навчатися в будь-якому університеті
- **Предмети:** Широкий спектр, з класу 6 — друга іноземна мова (французька, латинь, іспанська)
- **Вимоги:** Висока академічна успішність, самостійне навчання
- **Старші класи (11-12/13):** Вибір **профільних курсів (LK)** та **базових курсів (GK)**

Для кого? Діти, які люблять вчитися, можуть мислити абстрактно та планують навчатися в університеті.

Realschule (класи 5–10)

Realschule пропонує **широку загальну освіту** з практичним застосуванням:

- **Диплом: Mittlere Reife** (атестат про неповну середню освіту)
- **Предмети:** Схожі на Gymnasium, але менше абстракції; факультативні предмети (технологія, бізнес, суспільні науки)
- **Далі:** Професійна підготовка, коледж прикладних наук (FOS) → технічна matura → навчання в ЗВО

Для кого? Діти, які хочуть міцну загальну освіту та ще не вирішили, обирати професійну підготовку чи університет.

Hauptschule (класи 5–9/10)

Hauptschule **орієнтована на практику** та готує до **професійної підготовки**:

- **Диплом: Hauptschule атестат** (після класу 9) або **розширений Hauptschule атестат** (після класу 10)
- **Практика:** Багато практик, тісна співпраця з підприємствами
- **Далі:** Професійне навчання (учнівство)
- **Порада:** Хороший атестат Hauptschule відкриває багато дверей — багато ремісничих підприємств отримують□□

Для кого? Діти з практичними здібностями, які хочуть швидко розпочати професійну діяльність.

Примітка: Hauptschule **скасовується** або об'єднується з Realschule в багатьох землях (→ Stadtteilschule, Oberschule, Gemeinschaftsschule).

Gesamtschule (класи 5–12/13)

Gesamtschule поєднує **всі освітні шляхи** під одним дахом:

- **Усі дипломи можливі** — атестат Hauptschule, Mittlere Reife, Abitur
- **Диференціація:** Профільні курси на різних рівнях (E-рівень, G-рівень)
- **Без раннього відбору** — рішення про диплом приймається лише в старших класах
- **Програма на весь день** — часто з обідом, гуртками, денним доглядом

Для кого? Діти, які ще розвиваються та не хочуть бути класифіковані після класу 4.

Stadtteilschule / Gemeinschaftsschule / Oberschule

Ці типи шкіл — це **варіанти Gesamtschule** залежно від землі:

- **Гамбург:** Stadtteilschule (усі дипломи, включаючи Abitur)
- **Берлін:** Integrierte Sekundarschule (ISS)
- **Шлезвіг-Гольштейн:** Gemeinschaftsschule
- **Нижня Саксонія:** Oberschule
- **Баден-Вюртемберг:** Gemeinschaftsschule

Спеціальна школа (Förderschule)

Для дітей з **особливими потребами** існують спеціальні школи:

- **Напрями підтримки:** Навчання, мовлення, емоційний розвиток, розумовий розвиток, фізичний розвиток, зір, слух
- **Малі класи** (8–12 учнів), спеціалізовані вчителі
- **Інклюзія:** Тенденція до **інклюзивної освіти** — діти з особливими потребами навчаються в звичайних школах з підтримкою (асистент школи, спеціальний педагог)

Дипломи та їх вартість

Диплом	Тип школи	Можливості
Hauptschule атестат	Hauptschule, Gesamtschule	Професійна підготовка в ремеслах, роздрібній торгівлі, ресторанному бізнесі
Mittlere Reife	Realschule, Gesamtschule	Професійна підготовка (комерційна, технічна), FOS → технічна matura
Технічна matura (Fachhochschulreife)	Коледж прикладних наук (FOS), Вища професійна школа (BOS)	Навчання в ЗВО прикладних наук
Abitur (загальний атестат про середню освіту)	Gymnasium, Gesamtschule	Навчання в будь-якому університеті

Другий шлях освіти

Давіше можна **отримати будь-який диплом:**

- **Вечірня школа / Колег** — Abitur для дорослих
- **Центр освіти дорослих** — атестати Hauptschule та Realschule
- **Заочне навчання** — гнучко з дому

- **Зовнішній іспит** — екзамен без відвідування школи

Яка школа правильна?

Дороговказ для вибору

Питання	Gymnasium	Realschule	Hauptschule/Gesamtshule
Любить навчатися?	Так	Частково	Рацій практично
Може мислити абстрактно?	Так	Середньо	Рацій конкретно
Много читає з задоволенням?	Так	Іноді	Рідко
Планує навчатися в університеті?	Імовірно	Можливо	Рацій професійна підготовка
Потребує багато підтримки?	Мало	Помірно	Багато

Важливо: Проникність системи

Німецька система освіти **проникна**:

- Перехід з Gymnasium до Realschule — якщо надто складно
- З Realschule до Gymnasium — з хорошими оцінками
- Hauptschule атестат → Mittlere Reife → Abitur — все можливо, просто довший шлях

Жоден диплом не є остаточним — в Німеччині ви завжди можете піднятися вище!

Поради для іноземних батьків

1. Сприймайте рекомендацію серйозно, але не як вирок — ваша дитина може розвиватися

2. Відвідайте дні відкритих дверей — майже кожна школа це проводить (січень-березень)

3. Gesamtschule як варіант — якщо ви невпевнені, Gesamtschule зберігає всі можливості

4. Мова — ключ — діти, які добре говорять німецькою, мають кращі шанси

5. Використовуйте освітню підтримку — дотації на репетиторство, якщо важко в школі

6. Не порівнюйте — німецька система інша, ніж у вашій країні, але не гірша

--- Станом на: березень 2026. Усі відомості без гарантії.